

Landgoed Eyckenlust, Beek en Donk (gemeente Laarbeek)

Groene oase in dynamische Brainport

De aanleg van de Zuid-Willemsvaart (1822-1826) bracht de economie in Zuid-Nederland in een stroomversnelling. Maar het kanaal doorsneed het landschap, zoals in de gemeente Laarbeek, waar het water de eeuwenoude relatie tussen landgoed Eyckenlust en het dorp Beek en Donk verstoorde. Tweehonderd jaar later zijn er verregaande plannen om het landgoed weer met het dorp te verbinden.

Het Erfgoed Dealproject voor [landgoed Eyckenlust](#) draait om het herstel van de historische verbindingen, zodat een hernieuwde functionele, visuele en emotionele verbinding ontstaat tussen het landgoed en Beek en Donk. Dit sluit aan bij het beleid van de gemeente Laarbeek om de vier landelijke kernen (Aarle-Rixtel, Beek en Donk, Lieshout en Mariahout) groen te houden en te voorkomen dat de dorpen aan elkaar groeien. De ontwikkeling van de groene contramal met Landgoed Eyckenlust als groen hart kan een gebied opleveren waar gewandeld kan worden door bossen en langs waterpartijen, en waar appels geplukt kunnen worden uit de kasteelboomgaard.

Sterke binding

Landgoedeigenaar Jan de Jong van Beek en Donk staat aan de wieg van de plannen. Het landgoed is al eeuwenlang in het bezit van zijn familie, maar het morele kompas van De Jong van Beek en Donk vertelt ook een ander verhaal. 'Onze familie en ook de bewoners in de omgeving voelen een sterke binding met Eyckenlust, maar ook met Beek en Donk', zegt De Jong van Beek en Donk. 'Het landgoed is een beetje van ons allemaal. En op het opengestelde deel van het landgoed is iedereen meer dan welkom.'

Samen met de gemeente Laarbeek en waterschap Aa en Maas zette De Jong van Beek en Donk de eerste plannen op papier. Ook de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (het

landgoed is een rijksmonument) en de provincie Noord-Brabant sloten aan. Saskia Hornikx, projectleider bij de gemeente Laarbeek, vertelt: 'We hebben alle belangen en invalshoeken samengebracht in een masterplan. We hebben allemaal hetzelfde doel: het landgoed op gezonde wijze laten voortbestaan, op een manier die niet alleen bijdraagt aan de leefbaarheid in de dorpen, maar ook een impuls geeft aan bredere maatschappelijke opgaves, zoals het herstellen van de beek, waterberging en het transformeren van het landschap.'

Generaties vooruit

Niemand minder dan de gerenommeerde architecten Floris Alkemade (voormalig rijksbouwmeester) en Berno Strootman (voormalig rijksadviseur voor het landschap) tekenden voor de concrete ontwerpen van het plan. 'Particulier groen zorgt vaak voor een uitgesproken, bestendige sturing, want particuliere landgoedbezitters denken meestal generaties vooruit', vertelt Strootman, die net als Alkemade vanaf het eerste begin een klik voelde met het landgoed en de betrokken partijen. Strootman: 'Het is een prachtig landgoed waar nog veel kwaliteiten aanwezig zijn en waar veel kansen liggen voor vernieuwing. Op basis van de historische structuur hebben we voorstellen gedaan voor het herstel van lanen, singels en houtwallen. En voor de aanplant van fruitboomgaarden, die perfect aansluiten

Luchtfoto van landgoed Eyckenlust.
| Foto Gemeente Laarbeek

Een duidelijk beeld van het doorsnijdende karakter van de Zuid-Willemsvaart.
| Foto Gemeente Laarbeek

'Het landgoed is een beetje van ons allemaal'

– Landgoedeigenaar Jan de Jong van Beek en Donk

'Hier kun je geschiedenis beleven'

'Ik houd ervan om heerlijk door het groen te dwalen, te genieten van een ree of vos, en even later het kasteel te passeren, met zijn prachtige grachten. Het landgoed is een bijzonder stuk Beek en Donkse geschiedenis, dat het waard is om doorverteld te worden. Of, nog beter: om zelf te beleven.'

Monika Slaets-Sonnveldt, wethouder van de gemeente Laarbeek

bij de historie van het gebied, dat tot zo'n vijftig jaar geleden beroemd was vanwege zijn boomgaarden.' Water is cruciaal in het plan, vooral de klimaatadaptieve rol van de Aa. De beek krijgt natuurvriendelijke oevers, mogelijkheden voor overstroming en op de plaats van oude kronkelingen komt een meer natuurlijke beekloop terug in het landschap. Het verleden van de Aa vormt daarmee de basis voor een nieuwe groenblauwe ruggengraat van landgoed Eyckenlust en de wijde omgeving. 'Door deze vorm van waterberging wordt het landschap als het ware een grote spons, die het water vasthoudt en teruggeeft aan de omgeving als daar behoefte aan is', aldus Strootman. Collega-architect Alkemade vult aan: 'De Aa is een mooi voorbeeld van hoe iedere verandering in het landschap gericht is op verbetering. Een slingerende Aa levert een fraaier landschap op, met hogere natuurwaarden, een betere waterkwaliteit en een rijkere voedselproductie.'

Recreatief en ecologisch netwerk

Ook buiten het landgoed speelt de Aa een verbindende rol, midden in de groene bufferzone tussen de oorspronkelijke dorpen Beek en Donk. De gebiedsvisie omschrijft die bufferzone als volgt: 'Het is de contramal van de oprukkende verstedelijking en verrommeling van het landschap met kassen, bedrijventerreinen en infrastructuur. Een aantrekkelijk landschap van vertraging, verbonden met andere belangrijke groengebieden in de omgeving met betekenis op de schaal van Brainport Eindhoven. Een landschapspark met een stevige ruimtelijke structuur die zorgt voor een goed recreatief en ecologisch netwerk en voorkomt dat de dorpen verder aan elkaar groeien.'

Hornikx wil dat graag toelichten: 'Let wel, we zijn niet tegen verstedelijking, want we kennen allemaal de grote woningopgave. Maar het is wel belangrijk dat we onze groene oases bewaken. In ons geval met landgoed Eyckenlust als kloppend hart, maar ook elders in de Brainportregio kunnen andere landgoederen, kloosters en andere historische gebouwen en omgevingen zo'n rol vervullen.'

En dan de bruggen in het gebied. De huidige zijn robuuste, functionele verkeersbruggen over het afleidingskanaal van de Zuid-Willemsvaart. Deze twee zijn aan vernieuwing toe. Met het waterschap als regisseur en dezelfde ontwerpers als van het Eyckenlust-masterplan, krijgen ze een uiterlijk dat past bij het historische landschappelijke karakter. In het projectplan is de ambitie opgenomen om een nieuwe voetgangersbrug te realiseren over de Zuid-Willemsvaart, precies op de plek waar tot zo'n tweehonderd jaar geleden een statige laan het landgoed met het dorp verbond.

Een recreatieve verbinding kan de band tussen dorp en landgoed versterken

Hoeves en pachtboerderijen

Ook wordt onderzoek gedaan naar het gebruiken van waterkracht voor energieopwekking – bijvoorbeeld via een vijzelturbine in de Aa –, de bevordering van natuur- en erfgoedinclusieve landbouw en woningbouw. Tot in de achttiende eeuw stonden er hoeves en pachtboerderijen op en rondom Eyckenlust. Die zijn allang verdwenen, maar voor de toekomst van het landgoed is wonen cruciaal. Niet alleen omdat 'wonen' bij Eyckenlust hoort, maar ook omdat het nodig is als financiële drager voor beheer en onderhoud. Strootman: 'Vroeger wemelde het hier van de boerenerven en arbeiderswoningen. Wonen is, net als recreatie, onlosmakelijk met het landgoed verbonden. Uiteraard moeten die nieuwe woningen wel passen bij de uitstraling en draagkracht van het landgoed.'

Hoe de toekomst er in Laarbeek precies gaat uitzien, is nog niet geheel duidelijk, al worden in 2025 naar verwachting de eerste fysieke ingrepen zichtbaar in het landschap. Maar dat Eyckenlust onderdeel wordt van het sociale leven in de omgeving, staat als een paal boven water. Strootman: 'Ik hoop dat er doorgepakt wordt.' Hij noemt het landgoed een heerlijk recreatiegebied, maar: 'Bovendien krijg het, net als vroeger, een maatschappelijke functie, waardoor het gaat bijdragen aan een betere leefomgeving voor de lokale bewoners. En duik je dieper in de historie, dan ontdek je een prachtige, gelaagde geschiedenis. Het is toch geweldig om zo'n gebied als achtertuin te hebben?'

Ted Gijssels is eigenaar van Tekstbureau CopyTed.

Het poortgebouw dat toegang biedt tot landgoed Eyckenlust. | Foto Gemeente Laarbeek

Het hoofdgebouw, gezien vanaf de Kasteelsingel. | Foto Gemeente Laarbeek

'Ijvogels en kuifeenden in het riet'

'Ik weet nog goed hoe ik in mijn jeugd stiekem appels uit de boomgaarden plukte, en in de sloten viste naar snoek, zeelt en paling. Vandaag de dag kijk ik vanuit mijn woning uit over de slotvijver. Ik zie ijvogeltjes, kuifeenden en zelfs een keer een roerdomp in het riet. Prachtig! Het landgoed is nu al een parel, maar als het masterplan wordt uitgevoerd, kan het een schitterende diamant worden.'

Rob van Thiel, bewoner landgoed Eyckenlust (zijkleugel kasteel)